

FRA ŽARKO LEVENTIĆ

(1919.-1945.)

Fra Žarko Leventić ubijen je u 26. godini života i u drugoj godini svoga svećeništva, dakle u trenutku kad je tek započinjao svoj svećenički život. Jedan je od 12-orice franjevacu koje su brutalno pobili partizani na Širokom Brijegu 7. veljače 1945.

Krsno ime bilo mu je Jerko. Rođen je od roditelja Stipe Leventića i Janje rođ. Majić u Drinovcima 27. kolovoza 1919., a krstio ga je sutradan fra Ciprijan Brkić. Krsni kum bio je Mate Leventić. Krizmao ga je biskup fra Alojzije Mišić 15. travnja 1928. Krizmani kum bio mu je Ivan Pandžić.¹

Pučku školu Jerko Leventić završio je u rodnim Drinovcima. Sačuvan je dnevnik iz prve školske godine (1925./26.) u kojoj je on pohađao školu. Imao je sve petice i četvrtice, ukupan uspjeh odličan.² Četvrti razred završio je u proljeće ili ljeto 1930. i potom "pošao u sjemenište na Široki Brijeg gdje smo se prvi put susreli i godina-ma gajili prisno prijateljstvo svo do 1941. i mog odlaska na studije u Njemačku", zapisao je o njemu u svojim sjećanjima fra Častimir Majić.³

U franjevačkoj gimnaziji i sjemeništu na Širokom Brijegu

U Arhivu Provincije čuvaju se spisi o njegovu prijamu u franjevačku gimnaziju na Širokom Brijegu. Tako je njegov otac Stipan 3. srpnja 1930. potpisao izjavu da dobrovoljno svoga sina Jerku daje u sjemenište, te da će izvršavati svoje obveze vezane za njegovo školovanje, a na istome listu i sami Jerko izjavljuje da

1 Župni ured Drinovci: Matica krštenih, sv. II, str. 155, br. 67; Matica krizmanih, sv. I, str. 121, br. 392.

2 Arhiv Vicepostulature: Fajla fra Žarko Leventić.

3 Častimir MAJIĆ, *U nebo zagledani*, str. 107-108.

“slobodnom voljom stupa u kandidate za franjevački red i želi postati članom istoga reda u Hercegovini”. Župnik fra Mate Čuturić dao je preporuku izjavivši da je Jerko pučku školu završio odličnim uspjehom, da ima želju biti fratar i da potječe iz uzorne kršćanske obitelji. Na to je provincijal poslao dopis da se Jerko prima u sjemenište na Š. Brijeg i što sve treba ponijeti sa sobom u prvi razred.⁴ U međuvremenu je, 7. srpnja, održan prijamni ispit, nakon kojega je primljeno 13 učenika u sjemenište, među kojima i Jerko Leventić. U prvom razredu bilo je 50 učenika, a razrednik im je bio fra Marko Dragičević. Jerko je prošao dobrim uspjehom. U drugom razredu razrednik mu je bio dr. fra Didak Burić, a Jerko je opet prošao dobrim uspjehom. U trećem razredu Jerko je propao iz matematike, ali to ne treba smatrati neuspjehom, jer je to više bilo do profesora (dr. fra Radoslava Vukšića), koji je bio iznimno strog, nego do učenika. Matematiku je Jerko položio na popravnom ispitu. U četvrtom razredu prošao je dobrim uspjehom. Razrednik mu je bio dr. fra Vencel Kosir, a u razredu je bio 31 učenik. Nakon toga je uslijedila mala matura, koju je Jerko položio u lipnju 1934. dobrim uspjehom. Peti razred Jerko je završio opet dobrim uspjehom. Razrednik mu je bio dr. fra Svetozar Petric, a u razredu su bila 32 učenika. Šesti razred položio je istim uspjehom, a razrednik je također bio isti. Nakon toga je Jerko 1936. godine stupio u novicijat na Humcu i na godinu dana prekinuo srednjoškolsko školovanje. Tada je bilo uobičajeno da kandidati habit oblače po svršetku 6. razreda (danas bi to bio 2. razred srednje škole) i potom kao klerici završavaju 7. i 8. razred. Stoga u 7. razredu u šk. 1937./38. godini nalazimo fra Žarka Leventića. U razredu je bilo 28 učenika, a razredni starješina bio je dr. fra Svetozar Petric. Jerko - fra Žarko prvi put u dosadašnjem školovanju prošao je vrlo dobrim uspjehom. Bila su i četvorica odličnih učenika, od kojih jedan fra Zlatko Ćorić, a drugi Ćiril Kos, kasnije đakovački biskup. I 8. razred fra Žarko je završio vrlo dobrim uspjehom. Razrednik je bio isti, a razred su završila 24 učenika. Nakon toga su pristupili maturalskom ispitu, koji su polagali od 10. do 16. lipnja 1939. Fra Žarko je maturirao vrlo dobrim uspjehom.⁵ Je li fra Žarko tada mogao i naslutiti da mu je do kraja života ostalo samo još pet i pol godina!

Bogoslovni studij

Po okončanju gimnazijskog školovanja fra Žarko je u jesen 1939. započeo svoj filozofsko-teološki studij na Franjevačkoj bogosloviji u Mostaru. Tu je završio svih pet akademskih godina, iako je bilo uobičajeno da se bogoslovi nakon treće godine

4 Arhiv Provincije: SP, sv. 84, ff. 198a-200.

5 Ante MARIĆ, *Franjevačka klasična gimnazija na Širokom Brijegu*, sv. II, str. 475, 481, 531, 571, 613, 619, 623, 680; sv. III, str. 28, 74, 137, 191, 194, 195.

studija upućuju na dovršetak studija na koje europsko učilište. No, to s fra Žarkovom generacijom nije bilo moguće zbog ratnih neprilika. U prvoj akad. godini 1939./40. fra Žarko je u prvome semestru polagao šest predmeta: fundamentalna teologija (*de religione revelata de Christo legato divino*) - *eminens* (10), povijest Crkve (*ab anno 692 - 1073*) - *laudabilis* (8), pastoralna teologija (*homiletica*) - *eminens* (9), filozofija (*logica, chritica*) - *laudabilis* 8½, ascetika (*origo vitae supernat.*) - *laudabilis* 7¾, hebrejski jezik (*rudimenta*) - *laudabilis* (8). Vladanje - *laudabilis* (2). U drugom semestru imao je iste opće predmete; ocjene 7 (*bonus*) i 8 (*laudabilis*). U akad. god. 1940./41. imao je 8 predmeta i u prvom i u drugom semestru: Sveto pismo SZ-a, Sveto pismo NZ-a, arheologija, patrologija, povijest Crkve, filozofija (teodiceja) i povijest filozofije; ocjene: sve *laudabilis* (8, najviše 8½, te 8¾), te iz Svetog pisma NZ-a *eminens* (9½). Isto u ljetnom semestru. U akad. god. 1941./42. imao je manje predmeta, po pet i u zimskom i u ljetnom semestru: dogmatska teologija, moralna teologija, kanonsko pravo, pastoralna teologija i ascetika; ocjene: sve *eminens* (9 i 9½), osim moralne teologije: *laudabilis* (8). U akad. godini 1942./43. fra Žarko opet ima po pet istih predmeta u oba semestra, samo dakako različite traktate. Ocjene: sve *eminens* (9 i 10). U posljednjoj, petoj akad. godini (1943./44.) imao je u prvom semestru 4 predmeta (Sveto pismo, dogmatska teologija, moralna teologija i kanonsko pravo), te u drugom semestru samo dva predmeta: dogmatska teologija (*De Eucharistia*) i moralna teologija (*De VI. Decalogi praec.*). Ocjene je malo pokvario: sada su sve *laudabilis* (8 i 8½). Na kraju je upisano: "Diplomski i jurisdikcijski ispit položio, 1. VIII. 1944. s uspjehom 'dobar' (2). Prov. Arhiv br. 561/44. Mostar, 1. XI. 1945. Fra Rufin Šilić."⁶

Fra Žarko je u međuvremenu, 2. svibnja 1943., bio zaređen za svećenika, dakle prije potpunog svršetka bogoslovnog studija, kako je bilo uobičajeno u to vrijeme, pa je posljednju godinu studija pohađao kao svećenik.

No, ovdje valja nešto reći o teškom svršetku studija zbog ratnih neprilika. Naime, nakon savezničkog bombardiranja Mostara u proljeće 1944., u kojem je oštećena i samostanska crkva, postalo je iznimno opasno boraviti u Mostaru. Stoga je provincijal fra Leo Petrović bio prisiljen bogoslove razmjestiti po župama u Hercegovini, a s njima je nastojao poslati i po kojeg profesora, kako bi mogli nastaviti sa studijem i u takvim stiješnjenim okolnostima. Bogoslovima je provincijal poslao okružno pismo 12. travnja 1944. i u njemu tražio da se dobro ponašaju, dobro uče i da se čuvaju zrakoplova. "Trajno budite na oprezu. Bogu se svaki čas preporučujte."⁷ Već 26. ožujka provincijal je pisao nekim župnicima da će im poslati po dvojicu "svršenih bogoslova", točnije mladomisnika. A u novom dopisu od 13. travnja 1944. to je i učinio. U Ljuti Dolac idu fra David Zubac i fra Filip

6 Arhiv Provincije: Liber classificationum ab anno 1937, str. 46.

7 Arhiv Provincije: SP, sv. 142, f. 286.

Sivrić; u Međugorje fra Zlatko Ćorić i fra Žarko Leventić; u Mostarski Gradac fra Bruno Raspudić i fra Mirko Magzan, a u Izbično fra Jakov Lovrić i fra Tihomir Zubac. Provincijal daje upute dotičnim župnicima: “Ne smijemo ipak propustiti napomenuti Vam i zamoliti Vas, da našoj mladoj braći budete u svemu na ruku, posebno da gledate, da se uzorno vladaju i da marljivo uče i tako se pripreve za jurisdikcionalne izpite. Na izpite će biti pozvani posebnim pismo tamo u srpnju ili najkasnije u početku kolovoza.”⁸ Fra Zlatko Ćorić i fra Žarko Leventić javili su se uskoro, 23. travnja, provincijalu iz Međugorja. Zadovoljni su sa svim, a osim knjigom bave se i praktičnim radovima. “Sigurno Vas zanima, da znate kako nam je! Mi smo sa svim zadovoljni. Župnik nas je sreo u Čitluku i rado nas primio. To je sigurno i Vama kao i nama drago! Nastojat ćemo da i mi uvijek kao i naša starija braća osjećamo za Provinciju i svoju zajednicu. Sinovski Vas pozdravljamo i rado se svojega mnogopoštovanoga, koji se za nas žrtvuje, sjećamo.”⁹ Provincijal je uskoro, 21. srpnja 1944., kako je i obećao, pozvao osmoricu mladomisnika na polaganje jurisdikcijskog ispita. Ujedno je zahvalio župnicima župa Međugorje, Ljuti Dolac, Mostarski Gradac i Izbično na prijemu i uzdržavanju mladomisnika, navodeći da mogu od Provincijalata tražiti odštetu za izdržavanje bogoslova.¹⁰ Međugorski župnik fra Serafin Vištica navodi da su u njega boravili bogoslovi: fra Oktavijan Ravlić (100 dana), fra Ljubo Zorić (60 dana), fra Filip Sivrić, fra Stanko Vasilj i fra Lujo Milićević (oko mjesec dana), te mladomisnici fra Zlatko Ćorić i fra Žarko Leventić oko tri i pol mjeseca. Završava: “Ništa ne tražim od Provincije nego sve poklanjam Provinciji.”¹¹ Istoga dana, 27. srpnja, fra Serafin je dao svoje mišljenje o dvojici mladomisnika koji su bili u njega: “O njima dvojici može se reći samo ovo: uvijek su bili pri ruci župniku. Niti su što radili niti su kuda išli na svoju ruku bez znanja i pitanja. Oni Vam znaju: moliti, slušati i raditi! Bili su na terenu ovdje i dosljedno bar donekle imat će uvida u ovdašnje prilike i psihi ovdašnjeg čemileta maloga i velikoga.”¹²

Dana 1. kolovoza 1944. osmorica navedenih mladomisnika polagali su jurisdikcijski ispit pred biskupskom komisijom, čiji su članovi bili fra Bonicije Rupčić i fra Rufin Šilić, te svi položili ispit. Fra Žarko Leventić dobio je ocjenu dobar.¹³ Tako su bili ispunjeni svi preduvjeti da njih osmorica započnu svoj pastoralni svećenički rad u Hercegovini. No, za dvojicu od njih taj će rad trajati samo nekoliko mjeseci: brutalno će ga presjeći partizanski metci u potiljak.

8 Arhiv Provincije: SP, sv. 142, f. 287.

9 Arhiv Provincije: SP, sv. 142, f. 456.

10 Arhiv Provincije: SP, sv. 143, ff. 354, 355.

11 Arhiv Provincije: SP, sv. 143, f. 391.

12 Arhiv Provincije: SP, sv. 143, f. 394.

13 Arhiv Provincije: SP, sv. 143, f. 401.

Redovništvo i svećeništvo

Jerko Leventić je po svršetku 6. razreda franjevačke gimnazije na Širokom Brijegu prekinuo školovanje i stupio u franjevački novicijat na Humcu. Habit mu je, skupa s devetoricom kolega, obukao provincijal fra Mate Čuturić na Humcu 5. srpnja 1936. Meštar im je bio fra Eugen Tomić st. S njim su obučeni sljedeći kandidati: fra Drago Barbir, fra Dane Čolak, fra Zlatko Ćorić, fra Jakov Lovrić, fra Mirko Magzan, fra Viktor Milas, fra Bruno Raspudić, fra Filip Sivrić i fra David Zubac. Dvojica su kasnije istupila: fra Drago Barbir i fra Viktor Milas, dvojicu su ubili partizani: fra Žarka Leventića i fra Danu Čolaka, a ostala šestorica su uspjela preživjeti: fra Bruno Raspudić se uspio spasiti i pobjeći u Ameriku, gdje je umro u dubokoj starosti 2011. godine, a ostali su umrli prirodnom smrću u Hercegovini ili Europi: fra Zlatko Ćorić, kasnije provincijal, u Zürichu 1972., fra Jakov Lovrić, koji je više godina bio u komunističkom zatvoru, umro na Humcu 1998., fra Mirko Magzan na Humcu 1985., fra Filip Sivrić na Humcu 1992. i fra David Zubac na Širokom Brijegu 1993. godine.¹⁴ Tako se može reći da su oni bili jedna od sretnijih generacija, jer su toliki preživjeli. Usporedbe radi, posljednja ratna generacija, obučena 1943. godine, prošla je neusporedivo gore: od 12 obučenih šestorica su napustila, a šestoricu su ubili partizani, tako da od njih nitko nije postao svećenik!¹⁵

Prve jednostavne zavjete fra Žarko je s kolegama položio na Humcu 6. srpnja 1937. u ruke provincijala fra Mate Čuturića, a svečane zavjete u Mostaru 8. rujna 1940. u ruke provincijala fra Krešimira Pandžića. Za svećenika ga je zaređio mostarsko-duvanjski biskup dr. Petar Čule u Mostaru 2. svibnja 1943. Mladu misu proslavio je u Mostaru 9. svibnja 1943.¹⁶ O tome je donijela vijest *Kršćanska obitelj*: “Dne 2. V. o. g. u franjevačkoj crkvi u Mostaru redeni su za svećenike: Fra Zlatko Ćorić, Fra Žarko Leventić, Fra Jakov Lovrić, Fra Mirko Magzan, fra Bruno Raspudić, Fra Pile Sivrić, Fra David Zubac i Fra Tihomir Zubac. Radi ratnih neprilika naši mladomisnici neće držati prvu sv. misu u svojim rodnim mjestima, kako je bio običaj, nego će svi zajedno reći prvu sv. misu u franjevačkoj crkvi u Mostaru dne 9. svibnja. Našim mladomisnicima čestitamo i želimo im mnogo sreće i uspjeha u radu u vinogradu Gospodnjem.”¹⁷ *Kršćanska obitelj* donijela je i vijest o njihovim mladim misama u Mostaru, te uz to i njihovu zajedničku fotografiju:

I ovog proljeća iz zdravog i jakog stabla hercegovačke franjevačke provincije izraslo je osam jakih mladica, osam franjevaca mladomisnika. Velik je to

14 Robert JOLIĆ, *Novicijat hercegovačkih franjevaca*, str. 157-158.

15 R. JOLIĆ, *Novicijat hercegovačkih franjevaca*, str. 160-161.

16 Arhiv Provincije: Imenik franjevaca, str. 62, br. 551.

17 “Što je novo: Kod nas”, *Kršćanska obitelj*, br. 5/1943., str. 76.

broj i za zdrava mirna vremena, a za ova ratna i mutna vremena velik, liep i utješan broj. Radi izvanrednih ratnih prilika naši mladomisnici nijesu mogli reći prve sv. mise u rodnim mjestima. Zato je Mostar doživio slavlje, kakova sigurno od svoga postanka nije doživio. Okruženi svojim roditeljima i znanicima, na osam oltara franjevačke crkve u Mostaru dne 9. svibnja u isti čas započeli su prvu sv. misu osam franjevacu mladomisnika (...). Kao Mostarac O. Fra Mirko Magzan pjevao je svečanu sv. misu na glavnom oltaru, dok su ostali govorili tihe mise na sporednim oltarima. Dirljivu prigodnu propovijed održao je Dr. Fra Mladen Barbarić. Poslije svečanosti mladomisnici su podielili mladomisnički blagoslov.

Našim mladomisnicima srdačno čestitamo želeći im da budu ne brojem nego požrtvovnim svećeničkim radom na diku i ponos sv. Crkve i Franjevačkog Reda.¹⁸

Pa ipak su mladomisnici uskoro proslavili Mlade mise i u svojim župama, svi na Petrovdan, 29. lipnja 1943. Fra Žarko je proslavio Mladu misu u rodnim Drinovcima.¹⁹

Po svršetku studija i položenom jurisdikcijskom ispitu mladomisnici su raspoređeni na pastoralne službe. Fra Žarko Leventić određen je za kapelana na Širokom Brijegu. Provincijal fra Leo Petrović zatražio je za njega i druge mladomisnike od biskupa Čule jurisdikciju, što je biskup istoga dana (8. kolovoza 1944.) i podijelio, te potvrdio razmjestaj osoblja.²⁰ Tako je fra Žarko početkom kolovoza 1944. nastupio na svoju prvu i jedinu svećeničku službu s pastoralnim dekretom: duhovni pomoćnik na Širokom Brijegu. Nakon samo pola godine taj će njegov rad biti brutalno prekinut.

Uskoro se fra Žarko javio provincijalu s prvim pastoralnim iskustvima - već 15. kolovoza 1944. On je zadužen za župni ured, te nastavlja voditi Društvo sv. Ante, koje je prije vodio fra Slobodan Lončar. Uči ih pjevati, što znači da je fra Žarko bio nadaren i glazbeno. Nastojat će ih "prevesti" u Treći red. Zahvaljuje provincijalu na velikoj brizi dok su bili u bogosloviji, osobito u posljednjoj godini, kad ih je morao razmjestiti po župama.²¹ Provincijal je odgovorio za tri dana. Navodi kako ne može fra Bruno (Raspudić) preuzeti Knešpolje i Uzariće jer je provincijal za Uzariće odredio upravo fra Žarka. Drago mu je da je fra Žarko preuzeo Društvo sv. Ante, ali ne i da ih uči pjevanju, no neće se protiviti jer ga je gvardijan zadužio za to. Nastavlja: "Treći Red mi gledajte obnoviti i unaprijediti. To je samo trajno i koristno. Dobro je i drugo, ali ne kao Treći Red. Revnost je dobra, nu i ona treba

18 "Osam franjevacu mladomisnika", *Kršćanska obitelj*, br. 6/1943., str. 82.

19 "Što je novo", *Kršćanska obitelj*, br. 7/1943., str. 109.

20 Arhiv Provincije: SP, sv. 143, ff. 443, 444.

21 Arhiv Provincije: SP, sv. 144, f. 66.

da ima granice i mjere opreznosti.²² Provincijalat je 26. listopada 1944. javio upravi samostana Široki Brijeg da se u konvikt premješta fra Bruno Raspudić umjesto fra Tadije Kožula, a fra Žarko Leventić preuzima vjeronauk u Knešpolju.²³ I to je posljednji dokument u Arhivu Provincije u kojem se spominje fra Žarko Leventić.

Smrt

Fra Žarka su ubili partizani na Širokom Brijegu 7. veljače 1945., nakon samo pola godine pastoralnog djelovanja, u 26. godini života, 9. redovništva i 2. svećeništva.²⁴ Prema nekim vijestima fra Žarko je u trenutku smrti bio bolestan: zarazio se tifusom opremajući bolesnike. O tome piše fra Častimir Majić: “Teško bolestan od tifusa izgorio je s jedanaesticom svoje subraće u plamenu buktinje vatre pred pošašenim svjetlima iza spuštenih zavjesa samostana i prigušenim zvucima ranjenih zvonika mjesne crkve dok su u zraku lebdjele sjene pogubljenih i krvlju okupanih mučenika.”²⁵

Ovdje neće biti detaljnije obrađeno samo partizansko osvajanje Širokog Brijega i ubijanje 12-orice fratara 7. veljače 1945., jer je to detaljno obrađeno na drugim mjestima,²⁶ nego samo postavljam pitanje o razlogu, o “krivnji” fra Žarka Leventića zbog koje je bio ubijen. Zanimljivo, ali niti Viktor Novak u *Magnum crimen*, pa čak niti izvještaj UDB-e Lištica iz 1953. (*Istoriijat klera sreza Lištica*) njegovo ime uopće ne spominju! Dakle, to što nije bilo ama baš nikakva razloga da bude ubijen, što mu čak ni naknadno nije “pronađena” nikakva krivnja, nije bilo dovoljno da ostane živ. Jedina, doslovno jedina njegova “krivica” bila je ta što je na sebi nosio franjevački habit i bio svećenik Katoličke Crkve!

Svjedočanstva o fra Žarku

Preživjeli kolege i poznavatelji fra Žarka Leventića su na simpoziju održanom 1993. godine ovako o njemu rekli:

22 Arhiv Provincije: SP, sv. 144, f. 67.

23 Arhiv Provincije: SP, sv. 144, f. 508.

24 Andrija NIKIĆ, *Hercegovački franjevački mučenici*, str. 141; Ante MARIĆ, *Tragom ubijenih hercegovačkih fratara*, str. 31; Anto BAKOVIĆ, *Hrvatski martirologij XX. stoljeća*, str. 391; Robert JOLIĆ, *Leksikon hercegovačkih franjevaca*, II. izd., str. 239.

25 Častimir MAJIĆ, *U nebo zagledani*, str. 336.

26 Vidi ovdje, str. 107-110, 650-659.

Fra Ferdo Vlašić: On je rodom iz Drinovaca, a ja iz Sovića. Bili smo blizu i zvali smo se “zemljaci”. On je od oca Stjepana, a zvali su ga “Manje”. To je za Drinovčane bio pojam - Manje Leventić! Kao da je bio nekakav seoski šaljivdžija, pa je takav bio onaj njegov sin fra Žarko. On je preda mnom bio nekoliko godina. Ja sam bio đak, a on je bio klerik. Iako je đacima bilo zabranjeno družiti se s klericima, mi smo se s nekima družili kriomice, a jedan od njih bio je fra Žarko. Bio je šaljiv, bacao je veoma ugodne šale. U društvu je bio zabavan. Posebno je znao oponašati profesore, primjerice pokojnog fra Martina Soptu. On je to tako savršeno činio, nosio bi onu kapicu i onda: “Na tablu, na tablu. Ništa ne znaš. Bježi!” Bacao bi one teke, kao fra Martin. Dakle, bio je zanimljiv i mi smo ga voljeli u društvu, jer je bio rođeni veseljak, a i fratar kakvog samo čovjek može poželjeti. Bio je svakome prijatelj. I ovdje je na Širokom Brijegu postao kapelanom. Ja sam ga negdje u to vrijeme sreo i pitao ga: “Kako ti izgleda to kapelanovanje na Brijegu?” Čini mi se da je on to volio. Kao pastoralac imao je velikih izgleda da bude dobar, ali je bio kratko vrijeme. Bio je teško obolio i kao takva su ga ubili.

Dr. fra Bazilije Pandžić: Sjećam ga se, poznao sam ga iz Drinovaca. Naše obitelji su prijateljemale, tako da je on dolazio i k mojoj kući. Njegova kuća je u polju, a ja sam na brdu. Kroz gimnaziju smo išli manje-više zajedno. Posebno mi je u uspomeni ostalo njegovo oponašanje fra Martina Sopte. Oponašao ga je dobro i za vrijeme studija, a posebno za vrijeme odmora u Slanome. Sjećam se, jedanput je bio dr. Božo Nikolić (mostarski odvjetnik), koji je čuo za to i htio ga je vidjeti. Bio je vrlo iznenađen da ga može tako dobro oponašati. Bio je dobar đak. Bio je pjevač. Imao je govorničke sposobnosti, a mislim da je i dobro propovijedao.

Fra Ferdo Vlašić: Propovijedao je dobro i jasno, a znao bi to prije napisati.

Fra Marko Dragičević: Sjećam ga se dobro i to iz više razloga. Nekako smo mi bili blizu jedan drugoga za vrijeme školovanja. Ali posebno mi je ostao u sjećanju onog trenutka, kad su partizani došli i došao je jedan čovjek, mladi partizan, nosi Pavelićevu sliku i baca je pred nas: “Gazite, toga krvnika! Ako ga ne pogazite sve ću vas postrijeljati!” Nije se vratio, ali nismo ni mi gazili sliku, stavili smo je na prozor. Kad je bio razgovor s onima koji su došli i zauzeli Široki Brijeg, fra Žarko je bio jedan od onih koji je s njima razgovarao, ali što, ne znam.

Karlo Kutle: Ne sjećam ga se, samo sam čuo da je vodio ovdje crkveni zbor 1944.

Fra Vinko Dragičević: Sjećam ga se, nekada smo znali i drugovati, posebno kad sam ja bio na Kočerinu, a on tu kapelan. Bio je malo lakrdijaš i ja sam ga volio slušati. Bio je časovit, planuo bi, ali bi se brzo povratio. Bio je dobar propovjednik, spreman na rad.

Fra Berislav Mikulić: Ništa osobito o njemu ne znam, što već nije rečeno. Ja ga ne bih nazvao šaljivdžija ili zabavljač, nego je on u pravom smislu bio umjet-

nik, glumac, kojega je samo trebalo izgraditi. Dobro je vršio svoje svećeničke dužnosti. Ja imam jednu njegovu knjigu u kojoj je on podcrtavao nešto.

Ivan (Žan) Bubalo: Vi znadete da je Široki Brijeg bio opsjedan četiri mjeseca. Fra Žarko Leventić, između mina, između straže, ne žaleći života, išao je u Turčinoviće ispovijedati čeljad, kad je trebalo. Znao je riskirati život, znao je riskirati sve. Sjećam se kako je taj čovjek prelazio tamo gdje su bile minirane ceste, kako taj čovjek ode, vrati se, dođe. Svoj zadatak vršio je u službi Crkve, u službi svojih prijatelja. Potpuno zaslužuje da se ovo istakne, jer se sjećam dobro toga za svoje Turčinoviće.

Ivan Božić: Fra Žarka Leventića poznajem. Poznavao sam ga vrlo dobro, jer on je bio godinu dana stariji, ali smo bili svih ovih gimnazijskih godina bliski, iako je ta razlika u klasi za ono vrijeme nešto značila, kao da smo bili u istom razredu. Žarko je bio jedan vrlo ugodan dječčacić, koji je uveseljavao ostale. Imao je smisla za humor. Žarko je bio kao đak negdje u srednjem stupnju. Nije bio odlikaš, ali je bio vrlo dobar đak. Imao je smisla za pristupačnost, za veselje, za dječčacku radost, koja je u ono doba bila oskudna. Ipak, siromašno smo živjeli. Imao je Leventić jedan svoj način za veselje, to nas je održavalo. On je poslije zaređen, postao je svećenik. Ja sam napustio gimnaziju i nastavio svojim putem, ali sam pratio ona zbivanja koja su se događala 1943. i 1944. godine u Hercegovini, istina iz Zagreba. Ipak smo znali sve što se događalo. I jednog dana u veljači 1945. godine, čuli smo da je, da je među ostalima, na žalost, i fra Žarko Leventić nastradao.

Jozo Dugandžić: Žarka vrlo dobro poznajem, jer je to bio mali glumac za uveseljavanje svih nas. I kad se god kakva psina napravila, Žarko je bio tu. Izvanredno je imao smisla za pisanje kratkih crtica, šala. Njegove kratke crtice, komedijice, izlazile su u "Hrvatskoj straži". To smo mi vrlo rado čitali, kad bismo primili "Hrvatsku stražu" u Mostaru.²⁷

I fra Častimir Majić ističe njegovu šaljivu notu:

Po prirodi je bio sklon društvu u kojem je bez nametanja igrao glavnu ulogu zabavljača i glasnogovornika. Nastojao se je otrgnuti ukočenim oblicima prošlosti koji su često sputavali nove pothvate. Nadahnut tim namislima, u mostarskoj je bogosloviji pokrenuo šaljiv list *Podbadalo*, ispunjen doskočicama, šalama i slikama. Glasilo je svojim žitkim izrazimo pobuđivalo zanimanje, ali i oporbu onih koji su se osjećali pogođenima. U objavljenim tekstovima i karikaturama fra Žarko je očitovao svoju nadarenost, ali u isto vrijeme smanjivao i broj svojih prijatelja. Nakon prestanka izlazenja lista ponovno je uspostavio suradnju sa svima jer je bio sposoban graditi mostove među ljudima.²⁸

Dr. fra Robert Jolić

27 *Svjedočanstva o ubijenoj gimnaziji*, str. 190-192.

28 Častimir MAJIĆ, *U nebo zagledani*, str. 108.

KRVLJU OPEČAĆENI ZA NEBO

Životopisi šezdeset šestorice hercegovačkih franjevaca
ubijenih u Drugom svjetskom ratu i poraću

Priredio:
dr. fra Robert Jolić

Mostar, 2025.